

Åttonde budet

Vi komma nu till det bud, som nästan ingen människa aktar, och för vilket man därför alltid är i förlägenhet om sättet att kunna få tala, att människor måtte förnimma dess vikt. Femte, sjätte och sjunde buden hava den fördelen, att brotten emot dem beivras av den världsliga överheten och av nästan alla människor i världen; men att blott röra den lilla lemman tungan, om ock till sin nästas förklenande, huru mycket betyder det? Det är ju blott att i förtroende tala några ord med en vän. Den som bryter andras lås och borttager penningar och sedan straffas med fängelse, eller den som utgjuter människoblod och sedan halshugges på en avrättsplats, den kan man hålla för en stor brottsling; men den, som blott talar, blott rör sin tunga i ett förtroligt samtal, om han ock därunder bortsjäl ifrån sin nästa vad som var honom mycket dyrbarare än penningar, ja, ofta dyrbarare än livet, nämligen hans goda namn och rykte, icke räknas han för någon stor brottsling, icke straffas han med fängelse eller på avrättsplatsen. »O, det var ju endast några ord - endast ett lätt väder, som gick över tungan.» Så heter det. Men i den heliga skrift heter det annorlunda, då tjuven och belackaren jämföras; där heter det så: »Var icke en örontasslare och förtala icke med din tunga; ty en tjuv är en skändelig ting, men en belackare är mycket slemmare» (Syr. 5:17); och åter kap. 20:27: »En tjuv är icke så ond, som en, den sig till lögn vänjer; men på sistone komma de båda på fördärv.»

Tungans synder äro så fina och oansenliga, att också annars redliga kristna ofta blivit besvikna av fienden och den allmänna syndavanan att utan ringaste betänkande begå sådana synder med sin tunga, som de ofta måste sedan bittert ångra. Men för sådana själar skulle dock tvenne betraktelser vara av stor nytta, i fråga om detta bud, nämligen först om de kunde djupt betänka, vilka stora ting den lilla lemman tungan åstadkommer; och för det andra väl behjärta det stora kärleksbudet, som utgör huvudsumman av hela den senare tavlan, nämligen: »Du skall älska din nästa såsom dig själv. Allt det I viljen, att människorna skola göra eder, det gören I ock dem. Och vad I icke viljen, att människorna skola göra eder, det gören icke heller I dem.»

Vad det förra angår, nämligen huru de allra minsta och oansenligaste medel, såsom tungan, kunna medföra de största och förskräckligaste verkningar, därom talar aposteln Jakob i sitt 3:e kap. på följande sätt: »Se, vi lägga betslen i hästarnas mun, att de skola lyda oss, och styra därmed även hela deras kropp. Se, även skeppen, som äro så stora och framdrivas av starka vindar, styras av ett litet roder, varthän rodermannens åstundan vill. Så är ock tungan en liten lem och gör stort väsen av sig. Se, en liten eld, huru stor skog den antänder! Tungan är ock en eld, en värld av orättfärdighet. Tungan ställer sig bland våra lemmar, såsom den där besmittar hela kroppen och antänder livshjulet, själv antänd av helvetet.» Huru erfara vi icke detta dagligen!

Det är en obegriplig försoffning över människan, då hon icke kan besinna, vad hon ser med ögonen, att det icke finns något medel i hela världen, som frambringar så mäktiga verkningar som tungan, som ordet, evad det är ont eller gott. Allt Guds rike på jorden är uppkommet genom ord, och allt djävulens raseri på jorden sker ock genom ord.

Det var icke något krig så blodigt, att icke dessa osynliga medlen, hjärtat, några tankar och några ord, förorsakade det. Det är ingen ofrid så bitter i ett hjärta, inom ett hushåll eller ett grannskap, att det icke var en tunga, »antänd av helvetet», som tände ofriden. All förtjusning, all villfarelse, alla kval på jorden hava åstadkommits genom ord. Se ett stort skepp, säger aposteln, det styres blott genom det lilla rodret! Huru mången människas levnadsskepp, ja, hela folks och länders, har icke blivit omvänt och styrt genom det lilla rodret tungan! »Se, en liten eld, huru stor skog han antänder!» Ja, en stor stad, full med dyrbarheter, har ofta blivit till aska genom en eld, som började blott med en gnista. Det lyckligaste hushåll, det trevligaste grannskap, där kärlek, förtroende och frid förljuvade tidens vedermödor, blev det icke blott ofta genom en giftig tunga satt i en sådan brand av fiendskap och onda misstankar, att all den glädjen var för hela tiden förstörd? Så mycket kunna några ord åstadkomma. Detta är det första, som borde väcka var och en till en allvarlig vaksamhet över sin tunga.

Men för det andra, betänk ock, huru fint du ock giver akt på varje ord och omdöme, som fälles om dig, att du knappt tål en blick av missaktning, att du kan för ett enda ord av oblitt omdöme förlora all din glädje för många dagar, hava sömnlösa nätter och heta svettbad av bitter grämelse - såsom sades, blott därför att någon talat illa om dig.

Lägg då härtill den konungsliga lagen av Herrens mun: »*Allt det I icke viljen, att människorna skola göra eder, det gören icke heller I dem.*» Om du icke aktar detta ord, varför skulle du bry dig om något enda Guds ord? Vad hjälper dig, att du bemödar dig om någon fromhet, om du icke aktar det, som är själva summan av lagen? Din fromhet vore ju då av alldeles samma art som den, att någon *icke* dräper, *men* att göra hor, det håller han för ett intet; eller han gör ock icke detta, men att stjäla, det är hans yrke. Du stjal icke, men du föraktar det yppersta bland buden om förhållandet emot nästan, nämligen: »älska din nästa så som dig själv».

Eller vad hjälper dig, att du håller de tre föregående buden, när du fritt och hejdlöst bryter det åttonde, beljugar, förråder, baktalar och illa beryktar din nästa? »Om någon håller hela lagen, men felar i ett, är han saker till allt» (Jak. 2: 8-10). Du skall således veta, att all din fromhet är intet annat än ett vederstyggligt skrymteri inför Gud, när du icke aktar Gud själv och icke aktar själva andan och summan av lagen, som var kärleken. Ja, det är endast genom att få Gud själv för ögonen och den stora kärlekslagen i hjärtat, som det åttonde budet kan bliva oss viktigt.

Med det nu sagda i minnet vilja vi gå till själva budets betraktande och se, vad Herren Gud ville och åsyftade, då han bjöd: »Du skall icke bära falskt vittnesbörd emot din nästa.» Först se vi här åter den gudomliga huldheten om människan. Då han i det första av senare tavlans bud hade lagt en allmän grund för all hälsosam ordning människor emellan här på jorden, var det i synnerhet fyra dyrbara skatter, som den hulda Fadern ville särskilt omgärda och värna åt människan, nämligen först det lekamliga livet, därefter äktenskapets helgd, sedan våra jordiska ägodelar och nu slutligen vårt goda namn och rykte, som vanligen är oss dyrare, än något jordiskt gods, ja, dyrare än själva livet. Men så dyr du själv håller denna skatt, ditt goda namn och rykte, i det du icke tål den ringaste kränkning därav, lika dyr kan ock en annan hålla sin ära och aktning; därför är detta bud lika så allvarligt talat till dig, som till någon annan; så att här, liksom vid de andra buden, är var och en inbegripen och ingen människa undantagen från budets förbindande kraft.

Vem du än är, så måste du taga detta bud till dig: »Du skall icke bära falskt vittnesbörd emot din nästa.» Ty vår Herre Gud vill allvarligen, att vår nästas rykte, godhet och rättskaffenhet skall lika litet som hans gods och penningar av oss förspillras eller förminsas, på det var och en må för maka, barn, husfolk och grannar behålla sin ära. Detta må var och en besinna.

Vad innehåller således detta bud? Det innehåller först, att du icke blott inför en domstol, utan ock i allt ditt umgänge skall vara på det allvarligaste noggrann i dina ord och antydningar om din nästa, att du icke onödigtvis giver anledning till ofördelaktiga tankar om honom; men sedan och i allmänhet, att du flyr allt falskt och lögnaktigt väsende och i ditt umgänge på det strängaste beflitar dig om den rena sanningen. Mot detta bud brytes således först inför *domstol*, när någon falskeligen anklagar sin nästa, eller när den anklagade med lögnaktiga undflykter söker bortdölja sanningen, eller när ett vittne säger något falskt, något *för mycket* eller för litet i saken, eller när en sakkörare med vett och vilja driver ett falskt påstående, eller domaren vetande avkunnar en orätt dom.

Men för det andra *utom domstolen*, i det allmänna livet, när man av obetänksamhet, eller av ondska, falskeligen beryktar sin nästa, antingen igenom att själv dikta eller ock eftersäga och utsprida falska berättelser om honom; eller när man blott med ett stillatigande eller en betänklig min och axelryckning om honom antyder något ont, som man antingen icke med visshet vet, eller ock icke enligt kärlekslagen var skyldig att antyda. Sådant kan stundom ske övermåttan fint och omärkligt, blott genom att giva åt hans ord eller handlingar en viss vändning, varigenom uppfattningen blir falsk - ja, så fint och omärkligt kan detta ske, att endast den allseende Guden kan märka det. Sådant heter att »falskeligen beljuga och illa berykta sin nästa».

Men när vi härjämte betänka, huru Herren Kristus förklarar oss lagen, nämligen att den egentligen fordrar, att vi skola *så älska vår nästa som oss själva*, och göra emot andra endast det, som vi ville, att de skulle göra emot oss, så finna vi sanningen av Luthers förklaring av detta bud, nämligen att vi skola så frukta och älska Gud, att vi icke blott icke falskeligen beljuga och illa berykta vår nästa, utan att vi ock icke förråda och *baktala* honom - ja, att vi skola tvärt om »urskulda honom, tänka och tala väl om honom och tyda allt till det bästa».

För att nu icke vidare tala om de synder mot detta bud, som vanligen mera uppskattas och rättvisligen bedömas, nämligen de, som utövas inför domstol, vilja vi endast söka väcka allas uppmärksamhet på de synder, som i det alldagliga livet så allmänligen övas mot detta bud, såsom sades, dels av obetänksamhet, dels av någon hemlig ondska, avund eller fiendskap. Det är ju ett förskräckligt tecken av vårt djupa fördärv, att man, ofta utan att veta en egentlig orsak, hellre hör och talar om det, som är ont hos nästan, än om hans berömliga egenskaper; och fastän vi själva äro så ömma om vårt eget namn, att vi icke lätteligen kunna fördraga, att någon talar det minsta illa om oss, utan var och en gärna ville, att hela världen hade allt gott att säga om honom, kunna vi likväl icke höra, att man om andra yttrar sig till det bästa.

Från denna den gamle ormens säd i människan har ett sådant syndaväsende utflutit och blivit allmänt, att knappt två eller tre kunna komma tillsammans, utan att snart någon människa blir föremål för ett kärlekslöst och mindre grannliga samtal. Ja, finnes det icke s.k. vänner och bekanta, till och med släktingar, som rent av besöka varandra blott för att hämta ämnen till onda tankar och berättelser om varandra? Finner man då något verkligt ont att säga, så blir detta på ett mycket utförligt, grundligt och omständligt sätt nagelfaret, begrundat, utlagt och utmålat, vilket heter att »förråda och baktala sin nästa. Detta är redan en uppenbar synd mot den heliga kärlekslagen: *Vad I icke viljen, att människorna skola göra eder, det gören icke heller I dem.*

Men det är vanligen icke därmed nog, att man omtalar, utlägger och utsprider det verkliga onda, utan därmed plägar ock följa, att man gör sina små tillägg och vidare uträkningar, även över inre bevekelsegrunder och avsikter, som skulle göra det onda ännu svårare; och när nu var och en vid ett förnyat berättande har samma det onda hjärtats art att tillägga och förstora nästans fel, så sker därigenom, att ju längre berättelsen löper, desto större växer och utbildas den, så att man slutligen knappt kan igenkänna den lilla smula av sanning, som utgjorde första frökornet eller upprinnelsen till den nu oformligt utbildade berättelsen. Sådant är ju, vad vi nästan alla dagar erfara. Må var och en, som ännu har någon fruktan för Gud och för synden, väl vakta sig för att deltaga i sådana tillskapelser. Man kan annars ganska lätt komma att eftersäga något, som ursprungligen var intet mindre än en av hämnd och ovilja uppbyggd lögn. Månne Gud skall hålla dig det till godo, att du antingen i godmodig tanklöshet, eller ock av någon hemlig illvilja, genast tror och eftersäger allt, vad människor berätta? På det sättet blir mången, utan att han egentligen hade velat det, en avskyvärd belackare.

»Men skall jag då icke få fritt omtala vad som är verkligt sant om min nästa?» torde någon fråga. Svar: Se allenast till, att du handlar efter den stora kärlekslagen: *älska din nästa såsom dig själv.* Således: har du först gjort alla de försök att förbättra en felaktig broder, som Kristus föreskriver i Matt. 18: 15-17, och allt har blivit fruktlöst, han fortfar ännu lika obotfärdigt i det onda, för vilket han blivit bestraffad, och detta onda är av beskaffenhet att förföra och fördärva dem, som icke känna honom; då blir det en kärlekens plikt emot dina medmänniskor, att du till deras varnande uppenbarar hans fördärvliga ondska; såsom man måste för en tjuv varna dem, som skola emottaga honom i sitt grannskap, eller såsom man måste skynda att upptäcka några banditers försåt mot ens liv, eller upprorsstiftares planer emot överheten.

Korteligen: så snart *kärlekslagen* kräver det, då måste du omtala vad ont du vet om människor. Men är icke detta förhållandet, utan du antingen icke iakttagit, vad Kristus på nämnda ställe föreskrivit, eller du ock, efter dess iakttagande, icke kan bevisa, att din nästa fortfar med sin farliga och förförande syndaövning, då har du icke rättighet att omtala hans synd, utan du begår därmed ett uppenbart brott emot den stora kärlekslagen och Herrens förordnande på nämnda ställe.

Ty låtom oss betrakta, huru Herren Kristus där talar. Han föreskriver icke mindre än trenne särskilda åtgärder, som måste iakttagas med en felande broder, innan man genom utspridande av hans synd får lämna honom till pris åt en allmän dom och försakelse. Om den första åtgärden lyder det så: *Gå och tillrättavisa honom mellan dig och honom, allena* (Matt. 18: 15). Märk Herrens Kristi sinne, då han säger: »mellan dig och honom allena». Märk den gudomliga kärleken, som endast söker syndarens *förbättring och frälsning*. Han säger: »tillrättavisa honom mellan dig och honom allena. Om han hör dig, så har du vunnit din broder». Men då han säger: *Mellan dig och honom allena*, har han således icke lämnat åt ditt behag att handla med en dyrköpt människa huru som helst,

så att du ock kunde omtala din broders synd för en tredje; nej, Herren har sannerligen icke förgäves sagt: »mellan dig och honom *allena*». Herren Kristus nitälskar om själens frälsning, eller såsom han här säger, att du måtte »vinna din broder». Detta sker icke, om da med ett otidigt utspridande av hans synd bevisar dig nedrig och ingiver honom avsky för ditt nit; då du tvärt om borde bevisa honom en trofasthet, som han icke kan finna hos världen – att han måtte märka, att du är driven av ett heligt kärlekens nit. Men nu, om han alls icke bättrar sig på din förmaning, utan försvarar sin synd och fortfar med densamma, då har du väl frihet att hålla honom såsom en hedning och publikan och nu fritt omtala hans synd för alla människor?

Så vilja många, i synnerhet om deras förmaning har för dem en synnerlig betydelse och nu blivit föraktad. Men Herren Kristus, den store Överherden, vilken alla fåren tillhöra, han säger, att du ännu icke har lov att så behandla den felande. Han har ännu något medel att använda för sitt »förvillade» får. Han bjuder, att du skall göra ännu ett kärlekens försök. Han säger så: *Om han icke hör dig, så tag med dig ännu en eller två; på det att var sak må bestämmas efter två eller tre vittnens utsago* (v. 16). Detta var nu den andra åtgärden, som måste försökas, nämligen att två eller tre tillsammans förmana den felaktige brodern. Men om även denna åtgärd blivit fruktlös, så att han icke ännu visar någon ånger och bättring, då måste han väl vara hemfallen under allmän dom och förkastelse? Ja, så skulle jag och du velat döma. Men Herren Kristus säger ännu nej därtill. Han säger, att du ännu skall göra ett försök att vinna honom.

Det lyder så: »Hör han dem icke, så säg det till församlingen» - anmäl det bedrövliga förhållandet i de trognas församling.* De trognas församling skall nu samfällt använda sina nådemedel, förmaning och förbön, till den brottslige broderns förbättrande. Men om även detta kraftigaste medel blir fruktlöst - han vill icke lata säga sig, vill icke ångra och avlägga sin synd, utan försvara och fortsätta med densamma - då inträder det förhållandet, att han måste hållas för en avfälling. Så säger Kristus: »Hör han icke heller församlingen, så vare han för dig såsom hedningen och publikanen» (v. 17). Och nu har han själv gjort sig uppenbar såsom en trotsande och obotfärdig syndare. Sådan var Herren Kristi föreskrift i avseende på sådana synder, som icke övas uppenbart inför allas ögon. Men vad dem åter angår, nämligen de som synda uppenbart och oförsynt, så att alla människor se det, såsom en drinkare, en svärjare m. fl., så kan med dem intet förtigande av synden komma i fråga, utan *om sådana* säger aposteln: »Dem, som synda, bestraffe du inför alla, på det att även de övriga må känna fruktan» (1 Tim. 5: 20).

Se nu, vilken skön och hälsosam lärdom Kristus här givit oss uti den föreskrift, vi nu betraktat! Och den, som vill vara en kristen, rätte sig efter Herren Kristus! Således, vad som icke på ovannämnda sätt antingen är uppenbart, därigenom att det uppenbarligen övas, eller ock därigenom, att det vid den tredje varningsgraden blivit känt inom församlingen - märk, vad som icke antingen sålunda är *uppenbart*, eller ock är av den beskaffenhet, att det till andras varnande måste uppenbaras, utan ännu kan skadelöst och till mera nytta förtigas - det har ingen människa lov att uppenbara. Såsom ock Luther i sin större katekes säger: »Vad som är hemligt, skall man låta bliva hemligt, eller i hemlighet bestraffa, på det sätt Herren Kristus lär.»

Och på ett annat ställe säger han: »Om du i ett hus påträffar några människor i någon oanständighet, så skrik icke genast ut det, utan slå dörren till, att ingen mer får se det; tag dem sedan för dig och giv dem deras tillbörliga läxa; men låt det sedan dö med dig. Varför skall du så handla? *Därför*, att så ville du, att ock andra skulle göra med dig» - och därför att detta sätt allena tjänar till förbättring, då däremot det otidiga och opåkallade utspridandet av synden tjänar endast till förbittring. Ja, kärlekens och vishetens lag lär oss ock att även i avseende på en allmänt känd synd icke hava vår lust uti att ideligen tala därom.

Jag får icke heller *baktala* min nästa; men vad är det annat, än att baktala honom, då jag i hans frånvaro ideligen talar om hans fel och icke om hans bättre egenskaper? Och huru står det till med mitt hjärta, huru är det med den sanna kärleken och vandrandet i Anden inför Guds ögon, då jag finner nöje uti att tala om min nästas fel - således att göra emot min nästa, vad jag icke ville, att han gjorde emot mig? Ja, huru står det då till med kärleken, när jag har lättare för att måla hans skuggsidor, än de ljusa? Herre, gå icke till doms med oss! Det finnes sannerligen ingen lem i vår kropp, med vilken vi begå så många synder, som med tungan; och sannerligen ingen kristen, i

synnerhet om han är mera talför, som icke här har ett ämne för mycken ånger och förebråelse. »Ty i många stycken fela vi alla; om någon icke felar i ord, är han en fullkommen man, som även förmår tygla hela sin kropp.» Således, visserligen har var och en här mycket att ångra och förbättra; dock är det ett ganska märkvärdigt förhållande, huru benägenheten att tala illa om människor och finna sin lust uti att tala om andras synder vittnar om hjärtats *tillstånd inför Gud*.

Där Guds Ande bor och verkar en daglig och tilltagande syndakännedom, ånger, tro och ödmjukhet, där känner man ingen större syndare på jorden än sig själv, och då tiger man lätt med andras fel. Det är så sant, vad en lärare anmärkt, att »det är ett mycket utmärkande tecken på en sann nåd i hjärtat, att människan har en benägenhet att anse sin egen synd för mest svår och otillbörlig, och att däremot finna andras synder mer ursäktliga och ringa». Därför, när det är tvärt om, så att man icke är mycket besvärad, betungad och eländig över egna synder, utan kanske ser sig själv nästan alldeles syndfri, men har en synnerlig benägenhet att se och omtala andras synder, då är där ju dock ett ganska betänkligt tecken, att man hör till det folket, som i Kristi tid sökte att till och med straffa honom och hans lärjungar för synd. De talade med ett sådant nit för Herrens lag, att Kristus blev för dem en sabbatsbrytare, en »frossare och vindrinkare, publikaners och syndares vän».

Tänk, vad dock detta är för en anda! »Det som var viktigare i lagen, nämligen domen, barmhärtigheten och tron, läto de fara»; men att Kristi lärjungar icke fastade såsom de, eller att deras helige mästare styrkte sina utmattade krafter med det, som var kommet av vinträd, det utmålade de till det värsta. Och tänk, vad det är för en anda, när man ideligen söker fel och synder även hos dem, som likväl ingenting högre önskade sig än syndfrihet, när man med begärlighet uppsnappar, till det värsta uttyder, utmålar och vanställer deras verkliga eller förmenta fel och söker i möjligaste måtto nedsvärta sin nästa, för att därunder naturligtvis själv anses bättre och felfriare.

Herren Kristus fällde en nådigare dom över de största syndare och synderskor, än över sådana. Och denna vederstyggliga synd blir icke ringare därigenom, att man kan förgylla sitt förtal med vemodiga åtbörder, djupa suckar och hjärtgripande klagoutrop över den arma nästan. Herren Kristus har ögon såsom eldslågor och genomskådar väl den fromma skalken. Vore där verkligen ett så ömt bekymmer om nästans själ, hyste man verkligen så innerligt deltagande för honom, som man vill låta påskina, så skulle man väl tala *med Gud* och med *honom själv* om hans fel och hans tillstånd, i stället för att ideligen tala därom endast för *andra* - och så skulle man väl följa Herren Kristi föreskrift om sättet att »förvärva sin broder».

Just det, att man icke följer Kristi föreskrift och den stora kärlekslagen, vittnar tillräckligt om halten av dessa fromma suckar och utgjutelser och visar, att de utgöra intet annat, än ett förgyllt baktal, utflutet ur ett argt och skalkaktigt hjärta - och att detta nit är alldeles likt deras, vilka med sin hycklande sedestränghet framförde kvinnan, som var beslagen med hor. Så falla ock dessa ännu i dag med sina tungor över en syndare eller synderska och kunna icke nog idissla och åter idissla deras orenlighet, betrakta och åter betrakta deras synder och dåligheter. Men Herren som känner alla människors hjärtan och vägar, han säger till sådana: »I skrymtare; den av eder som är utan synd, han kaste första stenen på henne!» Och för det andra: regerens I av kärlek, så söken hennes förbättring och frälsning, icke hennes belackande och fördömande. Voren I sant fromma, så dömden I eder själva hårdast, och då skullen I även med någon gudsfuktan och kärlek behandla eder medmänniska.

Men nu, allt som är härskande hos världen och skrymtare, det blir frestelse för Guds barn - så ock denna benägenhet att tänka och tala illa om vissa människor. Ty även där den goda, villiga anden och kärleken bor, har man dock även kvar det fördärvade köttet, det gamla hjärtats ondska. Därav kommer vad de gudfruktiga så ofta med smärta känna och erkänna, men vilket de ovaksamma förbise, att deras tycke, omdöme eller blick på en människa ofta beror endast på hennes förhållande mot *dem själva* - att om en människa blott är *m i g* benägen, tänker och talar väl om mig, så kan jag så lätt tyda allt hos den människan till det bästa, även fastän hon eljest icke är den bästa människa; då däremot, om en eljest vida fullkomligare människa blott råkat att *förnärma m i g*, t. ex. gjort mig någon obehaglig anmärkning, eller visat mig någon missaktning eller genom något företräde fördunklat min ära o. s. v., strax har mitt arga hjärta en viss hemlig benägenhet att söka fel hos henne och om möjligt förstora och utsprida dem.

Vilket vederstyggligt odjur är icke det fallna människohjärtat! Blott därför, att t. ex. ditt högmod blivit sårat genom en anmärkning, så skall du söka att upptänka och säga allt ont om din nästa! Kan hon icke ändå vara en hederlig människa, fastän hon givit dig en rättelse? Eller om Gud behagat välsigna henne med någon viss gåva eller utmärkelse framför dig, kan hon icke ändå vara en hederlig människa? Varför skall du söka sak med din granne blott därför, att hans åker eller handel synes mera välsignad än din? Huru mången har icke för en sådan enskild och hemlig orsak inom det arga hjärtat börjat tänka och tala allt ont om samma människa, som han förut i flera år älskat, och hos vilken han på den tiden såg allt gott!

Det är mycket nyttigt för en kristen att i tid giva akt på denna det arga hjärtats falskhet och illfundighet. Vi se ju oupphörliga exempel därpå, att onda eller goda omdömen bero av ens vilja och uttydning. Samma sak, som för en illvillig människa kan bliva alldeles svart, är för en annan, som har god vilja för personen, en obetydlighet, eller kanske något alldeles oskyldigt, ja, berömligt. Så kan omdömet bero av uttydningen. Låtom oss väl betänka detta och vakta oss för vårt hjärta, vakta oss för att följa de tankar och känslor, som uppkomma hos oss mot dem, vilka på något sätt förnärligt oss. Ja, sannerligen rör sig avund och hat emot din nästa i din själ, känner du i ditt hjärta en åtrå att falla över honom, och bränner dig den och den historien om honom på själen - o, vakta dig då! då är en mörkrets makt för handen.

En annan anledning till en inre benägenhet att tänka och tala illa om vissa människor ligger ofta blott i en mängd naturliga olikheter, såsom olika levnadsvanor, olika andlig ståndpunkt, olika andliga skolor o. dyl. Blott därför, att man icke rätt igenkänner och förstår allt hos en annan, är hjärtat ofta böjt att tyda detta, som man icke riktigt förstår och igenkänner till det värsta. Detta händer ofta även mellan dem, som dock äro samme Faderns barn, och under det Herren Gud älskar, känner och uppfostrar både den ena och den andra av dem. Så uppkom mellan de trogna i Korint söndring och »trätor» (1 Kor. 1: 11, 12) blott därför, att den ena var mera Pauli lärjunge, den andra Petri o. s. v., då likväl Herren ville hava både Paulus och Petrus, både de »paulinska» och de »kefiska» inom sitt rike.

Därför kallar aposteln det en barnens köttslighet (kap. 3: 1), att de för sådana omständigheter söndrade sig. Om en kristen icke betänker sådant och vaktar sig för sin egen anda, utan dömer och tyder allt till det värsta, som han icke rätt tycker om, så kan han begå svåra synder emot dem, vilka Herren älskar lika mycket som honom och med vilka han en gång i himmelen skall stå i en evig, salig gemenskap.

Men då vi av det åttonde budet icke blott skola lära att känna vårt djupa fördärv, utan ock tänka på själva *efterlevnaden*, så att vi verkligen skola »tänka och tala väl om vår nästa, överskylla hans fel och svagheter», då fråga vi: Kan detta angå *alla* människor? eller så: Skola alla människor kunna göra detta? Skola vi ock kunna med framgång förmana ormens säd att icke med lögnens och förtalens ettergadd stinga kvinnans säd i hälen? – förmana den, som är född efter köttet, att icke förfölja den, som är född efter Anden, icke beljuga och baktala honom? Nej, det är ett alldeles särskilt förhållande, det Herren omtalar i Matt. 5: 11, 12: »Saliga ären I, när människorna försmäda och förfölja eder och, *ljugande*, säga *allt ont emot eder, för min skull.*»

Det förråder alltid en slapp halv andlighet, att man vill vara en kristen och likväl icke förstå, att allt ont skall sägas om dem, som tillhöra Kristus - det förråder en sådan själ, som ännu söker förlika Kristus och Bella], som vill vara både Guds och världens vän, när man förundrar sig över och är färdig att tro det myckna onda, som säges om Kristi efterföljare.

Man har säkert aldrig själv ännu burit detta de »saligas» tecken, som Kristus här nämnde: »De skola, *ljugande*, säga allt ont emot eder, för min skull» sammalunda hava de förföljt profeterna, som voro före eder»; »saliga ären I, då människorna hata eder och när de förskjuta eder och försmäda och bortkasta edert namn, såsom vore det ont, för Människosönens skull»; »Ve eder, då alla människor tala väl om eder; ty sammalunda gjorde deras fäder med de falska profeterna.»

»Kommen ihåg det ord, som jag har sagt eder: En tjänare är icke förmer än hans herre; hava de förföljt mig, så skola de ock förfölja eder; hava de kallat husbonden Beelsebul, huru mycket mer skola de icke då så kalla hans husfolk!» o. s. v.

Ja, om ock en enskild kristen, som lever i någon stilla obemärkthet, kan undgå världens försmädelse, så är det åtminstone icke möjligt, att en lärare, som alltid måste vara uppenbar, framstå och vittna med Kristus, skulle kunna hava världens vänskap och allmänna lovord, om han är sin Herres sanna efterföljare och vittne; nej, då måste han nödvändigt få samma tecken, som hans Herre: »De buro falskt vittnesbörd emot honom; de sade allt ont om honom, ljugande.»

Och detta vederfors honom icke egentligen av folket, utan i synnerhet av de skriftlärda och fariséerna, som därför måste rådslå, huru de måtte gripa honom utan buller, att det icke skulle bliva ett upplopp ibland folket, som åtminstone vissa tider höll av honom. De som nu icke fått själva detta försmädelsens tecken, men likväl vilja vara något annat än världen, de måste då tänka, att det är de kristnas egen skull, att man säger så mycket ont om dem.

Äro de nu redan befästade uti sin falska ande, så låta de icke alla de anförda orden av Kristus gälla, utan tro ännu det bästa om sig, fastän alla människor lova dem. Men äro de blott svaga och oerfarna barn, som ännu icke hunnit bliva uppenbara och erhålla det nämnda tecknet, men de tillväxa i nåd och kraft, så få de snart sin del av »Kristi försmädelse», och då - då bliva de snart förståndiga i frågan.

Något härmed besläktat är ock det förhållandet, att även många kristna icke förr fästa tillbörlig vikt vid det åttonde budet, än de själva bliva föremål för onda tungors lögn och försmädelse. De äro ofta förut mycket tåliga vid förtalet och hålla det för en ringa ting, huru man brukar sin tunga, så länge förtalet blott angripit *andra*; men när det angriper dem *själva*, när de få höra, huru bittert den och den deras oskyldiga gärning eller utlåtelse blivit uttydd, vanställd och kringburen, då bliva de så förståndiga och allvarliga uti nitet om tungans rätta bruk.

Må därför den, som ännu med lättsinnighet betraktar detta ämne, så snart som möjligt få erfara lögnens och förtalets ormstyng! Dock vore det bättre att *för Herrens skull* bliva vaksam över sig, än för sin egen bittra erfarenhets skull.

Men vi hava sett, att detta bud fordrar, icke blott att vi icke själva falskeligen beljuga, förråda, baktala eller illa berykta vår nästa, utan att vi ock skola »*urskulda* honom» eller taga hans goda namn i försvar emot belackare, såsom vi ville, att andra skulle göra med oss. »Fördenskull», säger Luther, »då du träffar en skvallrare, som utskriker och förtalar en annan, så säg honom sanningen fritt i ansiktet, att han må blygas.»

Och åter! »Det är en mycket vacker och ädel dygd, om man kan till det bästa uttyda vad man hör sägas om nästan (så framt det icke är ett uppenbart ont o. s. v.) emot de giftiga tungor, vilka beflita sig, huru de kunna utgrunda eller uppsnappa något att tadla hos nästan och förvända till det värsta, såsom nu i synnerhet vederfares Guds ord och dess förkunnare.

Ty vi böra alla inbördes överskylla vad hos vår nästa är skröpligt och vanhederligt, och med all makt befrämja och befodra hans ära och avvända allt, som kan lända honom till vanära.» Ja, det är sannerligen »en vacker och ädel dygd», grundad i den stora kärlekslagen: *älska din nästa såsom dig själv*. Och det finnes kanske icke något kraftigare medel att hämma och motverka det allmänna lättsinne, varmed vi bruka våra tungor till nästans förklenande, än att fromma kristna på ögonblicket bestraffa det, när det sticker fram. Men de äro få, som öva denna trohet och varsamhet, detta heliga nit mot en så ringa aktad syndare, som tungans. Vi vilja ofta hellre stå väl med de närvarande, än med allvar försvara den frånvarande, i synnerhet som ett sådant försvar ofta kunde medföra något obehag för oss själva, och var och en älskar efter naturen mest sig själv.

Kunde Petrus blott för att icke få dela sin Herres öde, draga sig tillbaka och förneka honom, så göra ock vi ofta något dylikt. Var och en pröve sig. Vi älska icke vår nästa såsom oss själva. Men genom nåden böra dock de kristna komma därefter, att de fara därefter; och i den ställning, vi här omtala, få vi nästan stundligen tillfälle att bevisa denna kärlek. Vi behöva dock sannerligen aldrig *kalla det onda gott*. Du kan alltid begynna med att blott fråga: Vet du med visshet, att det är sanning, det du

omtalar? »Det ljuges gärna på folk» (Syr. 19: 15). Och för det andra, om det ock är sanning, så kan du säga: Är det nödvändigt, är det enligt med kärleken och Kristi sinne att tala därom? Och när detta icke är händelsen, så kan du alltid med skäl näpsa benägenheten därtill. Därjämte kan du ock, till det ondas mildrande, påpeka de omständigheter, under vilka det framträtt, den ställning, de svåra frestelser, vari den felande befunnit sig, även påpeka de berömliga egenskaper, som finnas hos honom, allt då det sätt, som kärleken plägar lära oss.

Äntligen må man ock påpeka den stora sanningen, att vi, arma människor, egentligen aldrig hava skäl att tadla en annan, så länge vi icke hava skäl att berömma oss själva; ty till slut äro våra förtjänster ganska lika. Har du något företräde, »vad har du, som du icke har *undfått*? Men om du också har undfått något, varför berömmar du dig» (1 Kor. 4:7)? Och har din nästa något fel, från vilket du är fri, så har du åter något annat fel, som torde vara lika stort som hans. Varför talar du icke lika gärna om *ditt eget* fulaste fel? Det säkra är, att ingen större dårskap finnes, än att den ena *syndaren* talar illa om den andra *syndaren*; och lika säkert är, att en benägenhet därtill tyder på det allra största felet, nämligen att man *icke har kärleken*. Då kärleken är hela lagens summa och »störst» ibland dygder, så måste ju därav följa, att kärlekslösheten är den största odygd, som kan nämnas.

Ja, vi hava nu väl märkt, att detta bud fordrar *kärleken*. Men kärleken är *hjärtats* sak. Här är hemligheten av vårt ämne. Det är många människor, som icke kunna begripa, varav det kommer sig, att det aldrig blir av, vad de föresätta sig i avseende på kärlekens bevisning, det är ingen kraft hos dem till de goda föresatsernas verkställande; och å andra sidan, att de tvärt om alltid ånyo falla i samma synd, som de bestraffa hos sig. De kunna verkligen bekymra sig däröver och bemöda sig att avlägga denna synd, men falla dock oupphörligt i densamma. Varav kommer sig detta? Svar: De giva icke akt på själva källan, utan arbeta blott med bäckarna. De kunna giva akt på hundrade andra saker, även röra sig i många vackra och heliga ting, men icke giva akt på sitt eget *hjärta*, dess ondska, avund, falskhet m. m.

Och vad är det då, som fattas dem? Det är ju den helige Ande, som alltid angriper hjärtat och genom tron även verkar sådana krafter, som icke finnas hos naturen. De arbeta på att *utöva* ett gott, som ännu icke *finnes* hos dem; och de vilja vaka emot syndiga ord och gärningar, men giva icke akt på den beständigt påträngande springkällan, varifrån orden utflyta; såsom Herren Kristus säger: *Varav hjärtat är fullt, därav talar munnen*. När nu ondskan får förbliva härskande i hjärtat, då blir det dels mycket svårt att vaka emot dess utbrytande i onda ord och gärningar; dels utträttas ock därmed intet mer, än att man blir *en skrymtare*, att ondskan *fördöljes* för människor, men kvarstår lika vederstygglig för Guds ögon. Om Guds räddhåga lärde dem att känna och akta den fördömda syndastyggelsen i hjärtat, och de sökte en verklig försoning och rening i Kristi blod, så bleve ock hjärtat renat, så skulle ock en ny, innerlig kärlek och ödmjukhet intaga det rum, där blott egenkärlek, högmod, ondska och avund bodde; och då skulle ock över tungan flyta den nya hjärtliga kärlekens och ödmjukhetens uttryck.

Såsom förut är sagt: där Guds Ande bor och verkar en ständigt tilltagande syndakänedom, ånger, tro och ödmjukhet, där blir det lätt att tänka och tala väl om sin nästa, och när man därjämte fått Guds ljuva försäkran om syndernas förlåtelse för alla sina egna svåraste synder, då blir man därav icke blott innerligt böjd att gärna överse med andras fel, utan av denna nåd i hjärtat flyta nu många heliga frukter, och bland dessa i synnerhet kärleken. Och »kärleken. gör sin nästa intet ont». »Kärleken är långmodig och *mild*: kärleken avundas icke; kärleken skalkas icke»,** d. ä. handlar icke falskt emot sin nästa. Vidare: »Kärleken uppblåses icke; han skickar sig icke ohöviskt; han söker icke sitt; han förtörnas icke; han tillräknar *icke* det onda; han gläder sig icke över orättfärdigheten; men han gläder sig med sanningen». Korteligen: kärleken är lagens fullbordan. Gud föröke oss tron och kärleken! Gud inskrive alltmer i vårt sinne kärlekens konungsliga lag: »Vad I viljen att människorna skola göra eder, det gören I ock dem!»

* Detta kan mycket lätt verkställas och har redan på många ställen i vårt land ofta blivit verkställt, oaktat dessa små församlingar icke varit så fullständigt organiserade; ty organisationen är något tillfälligt, men en församling existerar alltid där, varest några trogna hålla sig tillhopa. De hava ock då vanligen någon eller några mer eller mindre medvetet valda föreståndare, som föra ordet vid ett dylikt tillfälle, som Kristus här åsyftat.

** Nya översättningen har: förhäver sig icke.

- **C-O Rosenius**

© **www.pietisten**

Texterna får användas fritt, helt eller delvis, digitalt eller analogt, kopierat eller tryckt om ditt syfte är att främja Kristi rikes tillväxt.

Texterna får dock inte användas i någon form av försäljning utan tillstånd från pietisten.com.